

**Elemzések a gazdasági és
társadalompolitikai döntések
előkészítéséhez 35.**

2002. március

Budapest, 2002. július

Az elemzés a Miniszterelnöki Hivatal megrendelésére készült.

A jelentést készítette: Bernát Anikó

TÁRKI
Társadalomkutatási Intézet Rt.
1112 Budapest, Budaörsi út 45.
Tel.: 309-7676
Fax: 309-7666
E-mail: tarki@tarki.hu
Internet: www.tarki.hu

Összegzés

A TÁRKI 2002 márciusában adatfelvételt végzett 1512 fős, országos mintán. A minta valószínűségi minta, mely többlépcsős, arányosan rétegzett kiválasztással készült. A minta fő jellemzője, hogy minden felnőtt embernek egyenlő volt az esélye arra, hogy ő legyen a válaszadásra felkért személy. A kiválasztott személyek egy részének kiesése (válaszmegtagadások, elköltözések stb.) miatti mintatorzulást négydimenziós (korcsoport, nem, iskolai végzettség, lakóhely) súlyozással korrigálták. A mintavételi eljárásból fakadó hibahatár $\pm 2,6\%$. Ez azt jelenti, hogy – mintavételi okokból – a teljes mintából becsült adatok 95%-os valószínűséggel ennél nagyobb mértékben nem térnek el azoktól, melyeket a teljes népesség megkérdezése esetén regisztrálnánk. A teljes hiba ennél nagyobb lehet az adatfelvétel pontosságának és a kérdésekre adott érvényes válaszok arányának függvényében.

Az adatfelvétel eredményeit az alábbiak szerint összegezzük:

- Folytatódtak a saját anyagi helyzet és várakozások, valamint az ország gazdasági helyzetének jelenére és jövőjére vonatkozó lakossági vélekedések mögött meghúzódó fő tendenciák. Az ország gazdasági helyzetének értékelése, a saját anyagi és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos várakozások 1999 közepe óta fokozatosan javulnak, a saját anyagi helyzet értékelése pedig nem változott. Az előző hónaphoz képest a négy vizsgált dimenzió közül észrevehető változás történt a saját anyagi helyzet, az ország gazdasági helyzete, valamint annak kilátásai tekintetében.
- Ebben a hónapban a kormány és a demokrácia megítélése nem szignifikáns mértékben, de javult. Az ellenzék teljesítményének megítélése gyakorlatilag nem változott az előző havihoz képest, így a márciusi eredmény tartja azt a szintet, amely 2001 végétől jellemző az ellenzék megítélését mutató átlagpontszám esetében. Ha a kormány és az ellenzék együttes megítélését vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a válaszadók egynegyede vagy a kormány, vagy az ellenzék eddigi teljesítményéről nem tudott egyértelmű értékelést adni. A válaszadók egytizede mind a kormány, mind pedig az ellenzék tevékenységével elégedetlen, és valamivel magasabb azok aránya, akik mindkettővel elégedettek. Csak a kormány tevékenységével elégedett a válaszadók egyharmada, és csak az ellenzék munkáját ítéli meg pozitívan egyötödük.
- Ebben a hónapban a családtámogatási rendszer ismertségét és igénybe vételének elterjedtségét vizsgáltuk. Ennek megalapozásaként a kormány bérnövekedést serkentő intézkedéseit teszteltük. Kiderült, hogy a leginkább az állami kiadások csökkentésén keresztül megvalósuló személyi jövedelemadó csökkentésével értenek egyet a válaszolók, a cégek adóterhein keresztül megvalósuló béremelkedést pedig a válaszolók fele tartaná hatékonynak, és csak kevéssel marad el ettől a minimálbér emelkedésén keresztül általános béremelkedésben bízók aránya. A szociális juttatások szerkezetének különböző variánsai közül való választásból láthatjuk, hogy a válaszadók fele a családi pótlékot, egyharmada pedig a nyugdíjat emelné abban a tudatban, hogy ezáltal a többi felsorolt jóléti ellátásból vesz el. A munkanélküli segélyt a másik kettő elé helyezők elenyésző arányt képviselnek. A gyermekes családok támogatásának két fő formája közül kétszer annyian támogatnák a családi pótlék emelését, mint amennyien inkább a gyermekek után járó adókedvezmény mértékét növelnék. A megkérdezettek inkább a családi pótlék

összegének mértékével vannak tisztában, mint az adókedvezményből adódó havi családi bevétel összegéről: előbbi minden második válaszadó helyesen becsülte meg, utóbbit azonban tízből csak egy válaszadó találta el helyesen.

- A 18 év alatti gyermekkel együtt élő családok szinte mindegyike kapott családi pótlékot 2001-ben, minden második ilyen család részesült tankönyvvásárlási, minden harmadik pedig étkezési támogatásban. Az iskolás gyermekkel együtt élő szülők közel fele kapott az önkormányzattól, harmadennyen pedig a munkahelytől beiskolázási segílyt. Emellett a gyermekek után járó adókedvezményt az eltartott gyerekükkel együtt élő szülők héttizede vette igénybe.

1. Vélemények az állampolgárok saját anyagi és az ország gazdasági helyzetéről, a jövőbeli kilátásokról

Ahogy minden hónapban, úgy 2002 februárjában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik saját anyagi helyzetüket, és milyen kilátásokkal néznek jövőjük elé. Megkérdeztük továbbá őket arról is, hogy miként vélekednek az ország gazdasági helyzetéről, és milyen várakozásaik vannak a kérdezés időpontját követő egy évre vonatkozóan. Mind a négy kérdéshez egy-egy ötfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

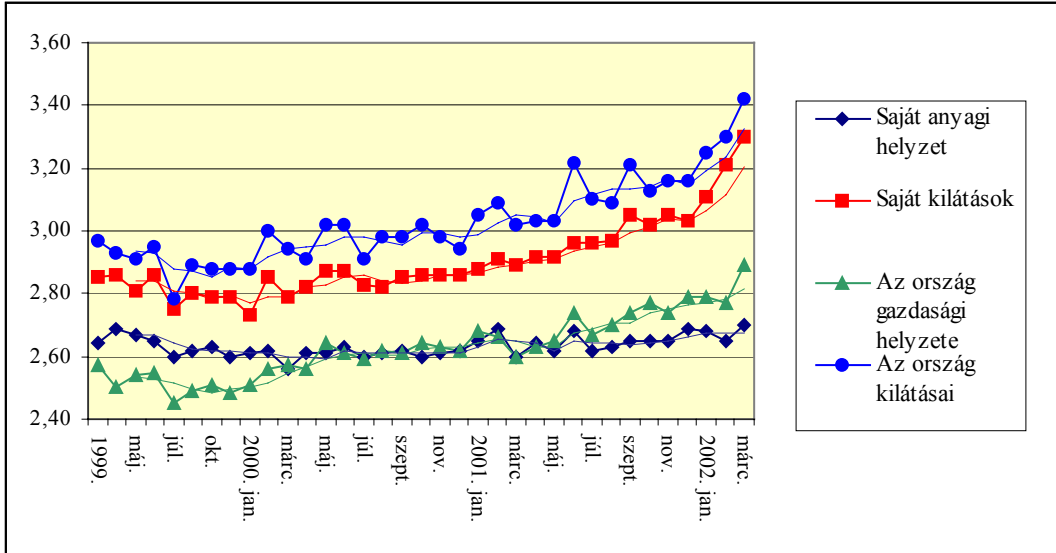
- Mind a négy vizsgált dimenzióban folytatódtak a folyamatok korábbi fő trendjei. Az ország gazdasági helyzetének értékelése, a saját anyagi és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos várakozások 1999 közepe óta fokozatosan javulnak, a saját anyagi helyzet értékelése pedig gyakorlatilag változatlan. Az előző hónaphoz képest a négy vizsgált dimenzió közül észrevehető változás történt a saját anyagi helyzet, az ország gazdasági helyzete, valamint annak kilátásai tekintetében. Az ország gazdasági helyzetéről és kilátásairól alkotott vélemények emelkedtek a leginkább: előbbi átlagpontszáma 2,77-ről 2,89-re, utóbbié pedig 3,30-ról 3,42-re nőtt. A saját anyagi helyzet kilátási tekintetében is növekedett az átlagpontszám: a februári 3,21 helyett márciusban már 3,30-at mértünk. A saját anyagi helyzet megítélésében igen gyenge növekedés mutatható ki, azaz valódi változást nem történt ennek megítélésében az elmúlt egy hónapban. (1.1. és 1.2. ábra).
- A saját anyagi kilátások és az ország gazdasági kilátásainak megítélése terén az átlagpontok emelkedését tapasztaltuk, ami mögött továbbra is az optimisták arányának növekedése és a pesszimisták arányának csökkenése áll. A korábbiakkal ellentétben egyre jellemzőbb továbbá a változatlanságra számítók arányának csökkenése is. Ezek az összefüggések mindkét dimenzióban jelen vannak, tehát folytatódik az egyéni anyagi kilátások és az ország gazdasági kilátásainak megítélésében 1999 áprilisa óta mutatkozó optimizmus növekedése, illetve pesszimizmus csökkenése. Az ország gazdasági helyzetét optimistán látók aránya most először előzte meg a változatlanságot prognosztizálók hányadát. (1.3 és 1.4. ábra)
- A négy kérdésben elfoglalt álláspontok egymással eltérő erejű, de szignifikáns és pozitív kapcsolatot mutatnak (1.5.–1.9. táblázat). Eszerint minél elégedettebb a válaszoló saját anyagi, vagy az ország gazdasági helyzetével, annál pozitívabbak a következő egy évre vonatkozó várakozásai. Ugyanezt mondhatjuk el a saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének tekintetében is: minél kedvezőbbnek látja valaki saját jövőjét, annál nagyobb valószínűséggel vár az ország gazdasága esetében is pozitív változásokat.

- A kérdezett neme, életkora, iskolai végzettsége, jövedelmi helyzete és lakhelye többé-kevésbé meghatározza a vizsgált kérdések esetében megfogalmazott véleményeket, elsősorban a jelenlegi anyagi és a gazdasági helyzettel kapcsolatosakat (1.10. táblázat). Mind a négy dimenzióban igaz, hogy az iskolai végzettség, valamint a jövedelem növekedésével jobbnak látják a saját vagy országos gazdasági helyzetet, és ezek jövőjét is optimistábban ítélik meg a válaszolók. A nők pesszimistábbak a saját anyagi jövő és az ország gazdasági jelene esetében, mint a férfiak. Saját anyagi helyzetüket az átlagpontszámhoz képest valamivel jobbnak látják még a vállalkozók és a budapestiek, a középkorúak és a munkanélküliek viszont az átlagosnál rosszabbnak, míg a kilátások tekintetében a fiatalok és a fővárosiak derülátóbbak, a nyugdíjasok borúlátóbbak az átlagosnál. Az ország gazdasági helyzetét a vállalkozók és a budapestiek az átlagosnál jobbnak látják, míg az ország gazdasági kilátásait a munkanélküliek és a falusi valamint városi lakosokkal szemben a fővárosiak és a megyeszékhelyeken élők optimistábban ítélik meg.

1.1. ábra.

A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – a válaszok átlagainak időbeli összehasonlítása

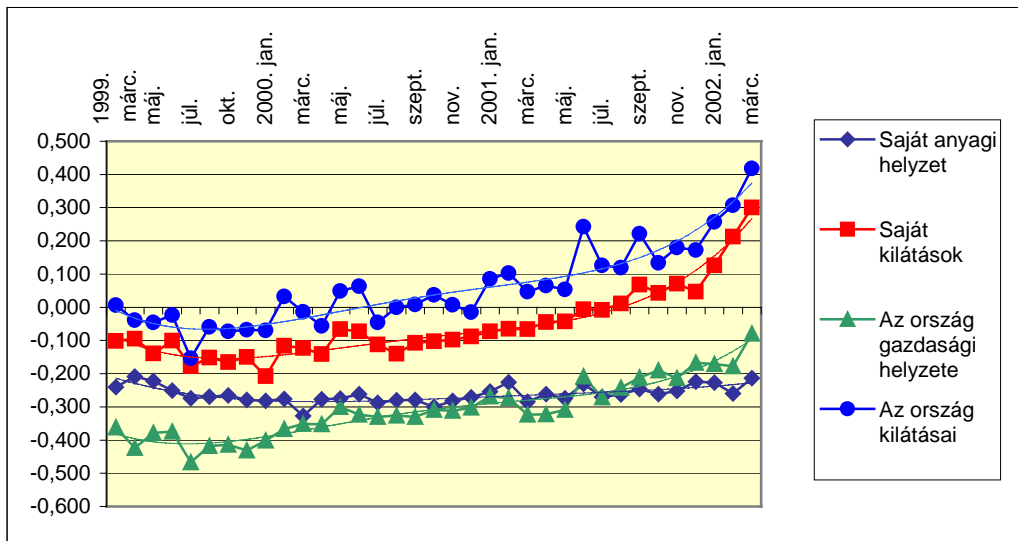
A grafikonon szereplő görbék az 1999 márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban, egy ötfokú skálán értékelt vélemények átlagát jelölik (1– nagyon rossz, 5 – nagyon jó). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.2. ábra.

A lakosság helyzetértékelése saját anyagi helyzetére és az ország gazdasági állapotára vonatkozóan – időbeli összehasonlítás

A grafikonon szereplő görbék az 1999 márciusa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok az adott hónapban megfogalmazódott pozitív és negatív vélemények számának különbségét mutatják az összes érvényes válaszhoz viszonyítva. A mutató értéke 0, ha a pozitív és negatív vélemények száma azonos, -1, ha nincs pozitív vélemény és +1, ha nincs negatív vélemény. A görbékhez illesztett trendvonalak negyedfokú polinomiális típusúak.

1.1.–1.2. táblázat.

Vélemények az állampolgárok jelenlegi és jövőbeli saját anyagi helyzetéről* (öt fokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

Saját anyagi helyzet	N=	%
Nagyon jó	1	0,1
Jó	146	9,7
Nem is jó, nem is rossz	889	58,9
Roszz	329	21,9
Nagyon rossz	139	9,2
<i>Összesen</i>	<i>1504</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,70</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	5	0,3

Saját anyagi kilátások	N=	%
Sokkal jobb, mint most	14	1,1
Jobb, mint most	525	39,4
Ugyanilyen	651	48,9
Roszzabb, mint most	129	9,7
Sokkal rosszabb, mint most	13	0,8
<i>Összesen</i>	<i>1331</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>3,30</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	178	11,8

*Az összes megkérdezett százalékában

1.3.–1.4. táblázat.

Vélemények az ország jelenlegi és jövőbeli gazdasági helyzetéről* (öt fokú skálán: 1 – nagyon rossz, illetve sokkal rosszabb, mint most; 5 – nagyon jó, illetve sokkal jobb, mint most)

Az ország gazdasági helyzete	N=	%
Nagyon jó	4	0,3
Jó	234	16,3
Nem is jó, nem is rossz	843	58,8
Roszz	305	21,3
Nagyon rossz	48	3,2
<i>Összesen</i>	<i>1433</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,89</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	76	5,1

Az ország gazdasági kilátásai	N=	%
Sokkal jobb, mint most	8	0,7
Jobb, mint most	600	47,4
Ugyanilyen	576	45,6
Roszzabb, mint most	71	5,6
Sokkal rosszabb, mint most	9	0,7
<i>Összesen</i>	<i>1256</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>3,42</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	244	16,2

*Az összes megkérdezett százalékában

1.5. táblázat**A saját anyagi helyzet és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	41,4	52,1	6,4	100,0	140
Se nem jó, se nem rossz	42,4	50,2	7,4	100,0	783
Roszs	36,1	45,5	18,4	100,0	407
Összesen	40,4	48,9	10,7	100,0	1330

chi2=37,3; szf=4; szgf=0,000

1.6. táblázat**A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetének értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jó	Se nem jó, se nem rossz	Roszs	Összesen	N=
Jó	46,8	41,1	12,1	100,0	141
Se nem jó, se nem rossz	15,2	65,5	19,3	100,0	855
Roszs	9,2	51,4	39,4	100,0	434
Összesen	16,5	58,8	24,7	100,0	1430

chi2=168,6; szf=4; szgf=0,000

1.7. táblázat**A saját anyagi helyzet és az ország gazdasági helyzetével kapcsolatos kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	60,3	32,8	6,9	100,0	131
Se nem jó, se nem rossz	50,8	44,4	4,8	100,0	754
Roszs	38,5	52,0	9,5	100,0	377
Összesen	48,1	45,5	6,4	100,0	1262

chi2=29,8; szf=4; szgf=0,000

1.8. táblázat**A saját anyagi helyzetre és az ország gazdasági helyzetére vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jobb lesz	73,9	23,6	2,6	100,0	501
Nem változik	29,9	66,3	3,8	100,0	581
Roszbabb lesz	18,8	48,7	32,5	100,0	117
Összesen	47,2	46,7	6,1	100,0	1199

chi2=386,1; szf=4; szgf=0,000

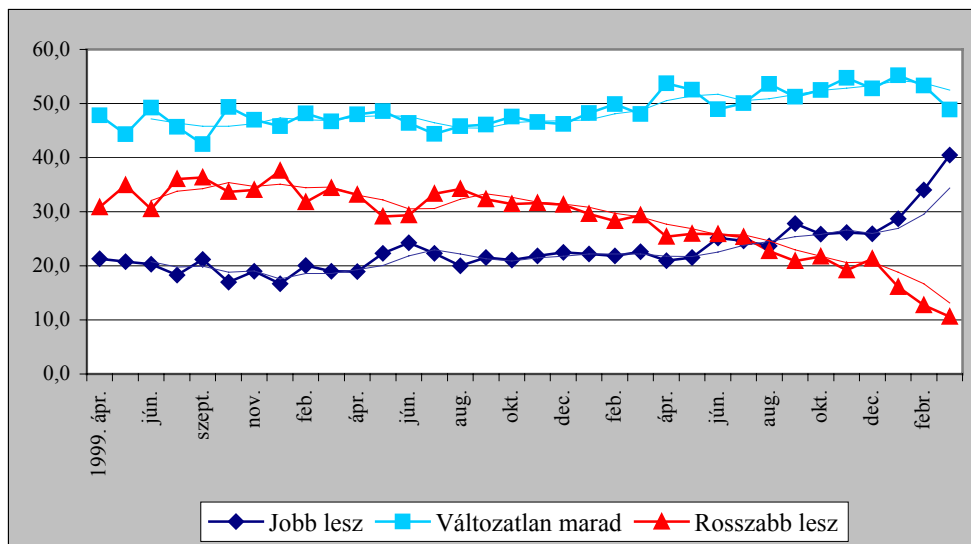
1.9. táblázat**Az ország gazdasági helyzete és az arra vonatkozó kilátások értékelése közötti kapcsolat (%)**

	Jobb lesz	Nem változik	Roszbabb lesz	Összesen	N=
Jó	66,7	29,7	3,7	100,0	219
Se nem jó, se nem rossz	48,7	48,6	2,7	100,0	731
Roszs	33,3	49,3	17,3	100,0	300
Összesen	48,2	45,4	6,4	100,0	1250

chi2=117,8; szf=4; szgf=0,000

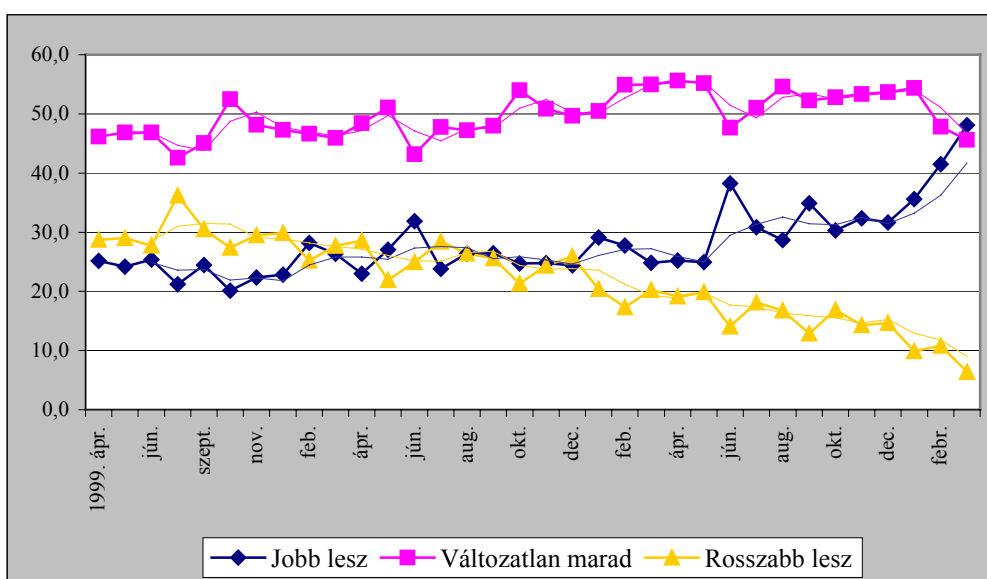
1.3. ábra A lakosság saját anyagi helyzetére vonatkozó kilátások időbeli változása

A grafikonon szereplő görbék az 1999 áprilisa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan a saját anyagi helyzet kilátásainak kérdésében. Az egyes pontok az adott hónapban, az ötfokú skála háromfokúvá összevont értékeivel megjelenített vélemények átlagát jelölik (1–rosszabb lesz, 2–változatlan marad, 3–jobb lesz). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.4. ábra A lakosoknak az ország gazdasági helyzetére vonatkozó kilátásainak időbeli változása

A grafikonon szereplő görbék az 1999 áprilisa óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az ország gazdasági helyzete kilátásainak kérdésében. Az egyes pontok az adott hónapban, az ötfokú skála háromfokúvá összevont értékeivel megjelenített vélemények átlagát jelölik (1–rosszabb lesz, 2–változatlan marad, 3–jobb lesz). A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

1.10. táblázat Az állampolgárok saját és az ország helyzetének szubjektív megítélése társadalmi-gazdasági jellemzők szerinti bontásban

	Jelenlegi anyagi helyzet	Anyagi helyzet egy év múlva	Az ország jelenlegi gazdasági helyzete	Az ország gazdasági helyzete egy év múlva
NEM				
férfi	2,71	3,34	2,95	3,40
nő	2,68	3,26	2,83	3,43
<i>Együtt</i>	<i>2,70</i>	<i>3,30</i>	<i>2,89</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1504</i>	<i>1331</i>	<i>1433</i>	<i>1265</i>
ÉLETKOR				
18–39	2,77	3,38	2,89	3,41
40–59	2,60	3,25	2,85	3,39
60–	2,73	3,26	2,94	3,46
<i>Együtt</i>	<i>2,69</i>	<i>3,30</i>	<i>2,89</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1502</i>	<i>1330</i>	<i>1430</i>	<i>1264</i>
ISKOLAI VÉGZETTSÉG				
legfeljebb általános iskola	2,49	3,19	2,82	3,37
szakmunkásképző	2,63	3,34	2,85	3,38
érettségi	2,82	3,32	2,87	3,44
felsőfokú	3,11	3,41	3,21	3,55
<i>Együtt</i>	<i>2,70</i>	<i>3,30</i>	<i>2,89</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1504</i>	<i>1331</i>	<i>1433</i>	<i>1265</i>
JÖVEDELMI HELYZET				
legsó ötöd	2,29	3,17	2,70	3,34
második ötöd	2,53	3,32	2,80	3,40
harmadik ötöd	2,62	3,33	2,95	3,40
negyedik ötöd	2,82	3,41	2,83	3,41
legfelső ötöd	3,06	3,36	3,06	3,53
<i>Együtt</i>	<i>2,67</i>	<i>3,32</i>	<i>2,87</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1061</i>	<i>953</i>	<i>1020</i>	<i>915</i>
GAZDASÁGI AKTIVITÁS				
alkalmazott	2,76	3,35	2,86	3,42
önálló, vállalkozó	3,01	3,32	3,01	3,41
nyugdíjas	2,64	3,23	2,92	3,42
munkanélküli	2,33	3,33	2,87	3,33
egyéb inaktív	2,73	3,35	2,83	3,46
<i>Együtt</i>	<i>2,70</i>	<i>3,30</i>	<i>2,89</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1504</i>	<i>1331</i>	<i>1433</i>	<i>1265</i>
TELEPÜLÉS JOGÁLLÁSA				
Budapest	2,80	3,35	3,01	3,51
megyei jogú város	2,73	3,31	2,87	3,49
város	2,69	3,29	2,87	3,38
község	2,63	3,27	2,85	3,35
<i>Együtt</i>	<i>2,70</i>	<i>3,30</i>	<i>2,89</i>	<i>3,42</i>
<i>N=</i>	<i>1504</i>	<i>1331</i>	<i>1433</i>	<i>1265</i>

2. A politika szereplőinek és a demokrácia állapotának lakossági megítélése

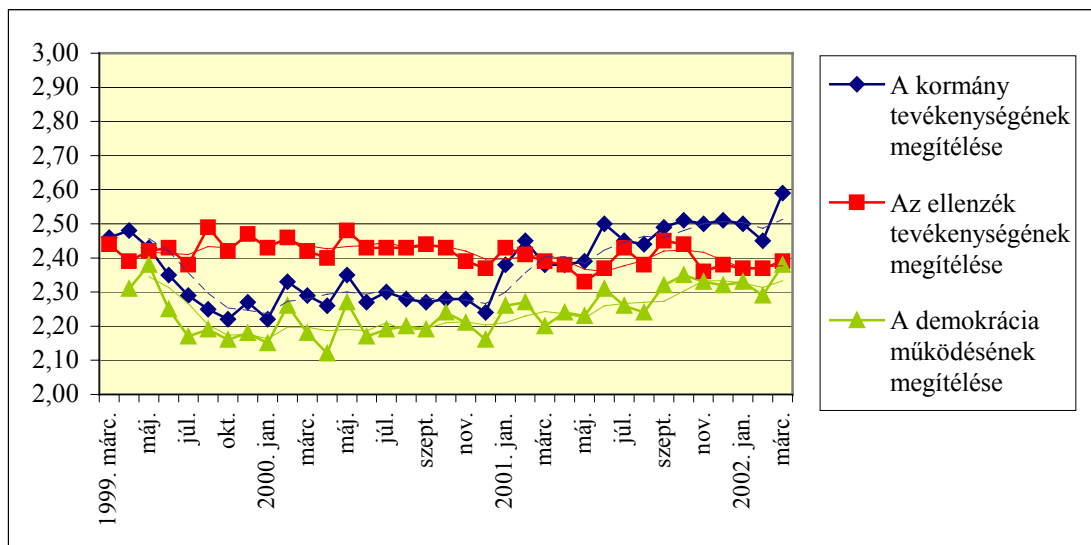
Ahogy minden hónapban, úgy 2002 februárjában is kíváncsiak voltunk arra, hogy az állampolgárok miként értékelik kormány és az ellenzék eddigi tevékenységét és a demokrácia magyarországi működését. Mindhárom kérdéshez egy-egy négyfokú értékelési skálát mellékelünk. Az elemzés során elsősorban az átlagértékekre támaszkodtunk. A vizsgálat eredményeit az alábbiakban foglaljuk össze.

- Ebben a hónapban a kormány és a demokrácia megítélése nem szignifikáns mértékben, de javult: a februári 2,45-ös átlagértékről februárra 2,59-re változott a kormány megítélése, míg a demokrácia esetében 2,29-ről 2,38-ra módosult az értékelést kifejező átlagpontszám. Az ellenzék teljesítményének megítélése gyakorlatilag nem változott az előző havihoz képest, így a márciusi eredmény tartja azt a szintet, amely 2001 végétől jellemző. (2.1. ábra)
- A felnőtt korú lakosság közepesre értékeli a jelenlegi kormány beiktatása óta végzett tevékenységét. A válaszok átlaga ebben a hónapban 2,59 volt, ami kis mérvű javulást mutat. A kormány tevékenységét pozitívan értékelők aránya márciusban 16 százalékponttal meghaladja a negatívan minősítőket. (2.1. táblázat). A felsőfokú végzettségűek kormányról alkotott véleménye pozitívabb, mint az alacsonyabb végzettségűeké, és ugyanez a különbség mutatkozik az idősebbek és a középkorúak esetében. A jövedelem növekedésével nő a kormánnyal való elégedettség mértéke is. A munkanélküliek azonban az átlagosnál alacsonyabb pontszámmal minősítik a kormányt. (2.5. táblázat). Ezek azonban gyenge összefüggések, így továbbra is igaz az, hogy a kormány megítélése egyre homogénebbé válik a különböző társadalmi-demográfiai csoportokban.
- Az ellenzék működésének értékelésében, mint láttuk, ebben a hónapban nem történt érdemi változás, februárban 2,37, márciusban 2,39 pontot mértünk az ellenzék értékelésekor (2.1. ábra). Az inkább pozitív véleményt formálók aránya ismét alacsonyabb az inkább negatív véleményt formálókénál, az egyértelműen negatív minősítést adók aránya (13%) pedig több mint négyszeresére nőtt az egyértelműen pozitívan vélekedők (3%) arányával szemben. Továbbra is megfigyelhető az a különbség, hogy a négyfokú skála két szélső kategóriájába arányosan kevesebb válasz érkezik az ellenzék, mint a kormány megítélése esetében. Az ellenzék tevékenységének értékelésekor a bizonytalanok aránya továbbra is kétszerese a kormány megítélése esetében regisztráltak. (2.2. táblázat) A társadalmi-demográfiai változók mentén nézve pozitívabb az ellenzékéről alkotott véleménye az érettségizetteknek, mint a felsőfokú végzettségűeknek, illetve magasabb pontszámot adtak a vidéki városokban élők is. (2.5. táblázat).
- Ha a kormány és az ellenzék együttes megítélését vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy a válaszadók egynegyede vagy a kormány, vagy az ellenzék eddigi teljesítményéről nem tudott egyértelmű értékelést adni. A válaszadók 11%-a mind a kormány, mind pedig az ellenzék tevékenységével elégedetlen, és 16% azok aránya, akik mindkettővel elégedettek. Csak a kormány tevékenységével elégedett a válaszadók 29%-a, és csak az ellenzék munkáját ítéli meg pozitívan egyötödük (2.4. táblázat és 2.2. ábra).
- A magyar demokrácia megítélése némileg – nem szignifikáns mértékben – változott a múlt havi adatokhoz képest. Az e havi érvényes válaszok átlaga

2,38, míg egy hónappal korábban ugyanez a mutató 2,29 volt (2.1. ábra). Ebben a hónapban az elégedetlenek aránya kevesebb, mint 3 százalékponttal, haladta meg az elégedetteket (2.3. táblázat). Az átlagosnál valamivel elégedettebbnek mutatkoznak az inaktívak (a munkanélküliek kivételével), az idősek (60 év feletti), a legmagasabb jövedelműek és a felsőfokú végzettségűek, de akárcsak a kormány megítélésének esetében, időben ebben a dimenzióban is a háttérváltozók magyarázó erejének jelentős csökkenését tapasztaljuk. (2.5. táblázat). Minél elégedettebb valaki az Orbán-kormány tevékenységével, annál pozitívabban nyilatkozik a demokrácia magyarországi működéséről. Ez a kapcsolat igen erős: míg a kormányról teljes mértékben negatív véleményt alkotók esetében a demokrácia működésére vonatkozó válaszok átlaga 1,66, addig a csak pozitívan vélekedők esetében ugyanez a mutató 3,02. Az ellenzék és a demokrácia működésének megítélése között valamivel gyengébb kapcsolat tapasztalható. Erre a kapcsolatra az jellemző, hogy minél pozitívabban értékeli a válaszadó az ellenzékot, annál jobban csökken a demokrácia működését minősítő válaszok átlagértéke.

2.1. ábra A kormány és az ellenzék tevékenységének megítélése időbeni összehasonlításban

A grafikonon szereplő görbék az 1999. március óta eltelt időszak adatait rendezik idősorosan az adott kérdésben. Az egyes pontok a válaszok a négyfokú skálán (1 – egyértelműen negatívan, 4 – egyértelműen pozitívan) mért válaszok átlagait jelentik az adott kérdésben, az adott hónapban. A görbékhez illesztett trendvonalak háromhavi mozgóátlag-számítással készültek. Ennek lényege, hogy az adott havi adat a három legutolsó hónap adatainak átlagaként áll elő.

2.1. táblázat
Az Orbán-kormány tevékenységének megítélése
(négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	181	13,5
Inkább pozitívan	600	44,7
Inkább negatívan	389	29,0
Egyértelműen negatívan	172	12,8
<i>Összesen</i>	<i>1342</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,59</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	167	11,1

*az összes megkérdezett százalékában

2.2. táblázat
Az ellenzék munkájának megítélése
(négyfokú skálán: 4 – egyértelműen pozitív, 1 – egyértelműen negatív)

	N=	%
Egyértelműen pozitívan	45	3,0
Inkább pozitívan	515	44,2
Inkább negatívan	453	38,9
Egyértelműen negatívan	153	13,1
<i>Összesen</i>	<i>1167</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,39</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	342	22,7

*az összes megkérdezett százalékában

2.3. táblázat
Elégedettség a demokrácia működésével
(az érvényes válaszok százalékában,
négyfokú skálán: 4 – nagyon elégedett, 1 – nagyon elégedetlen)

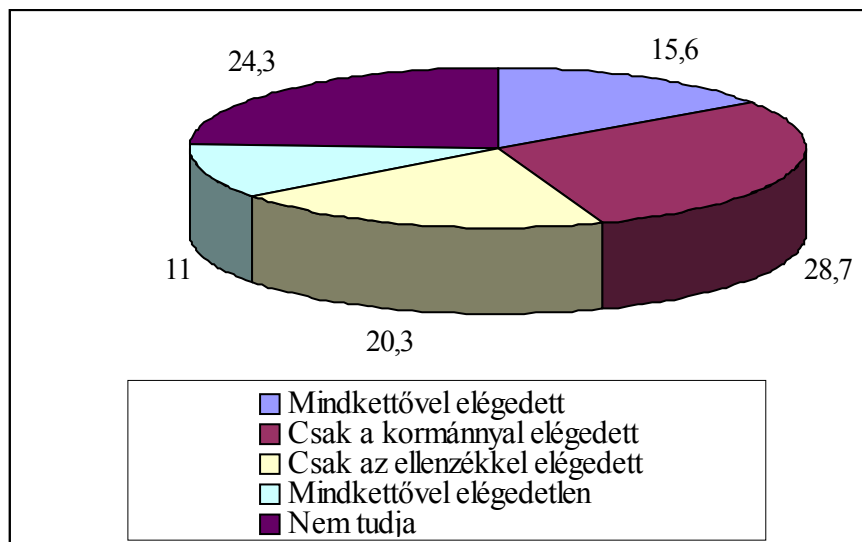
	N=	%
Nagyon elégedett	34	2,5
Elégedett	626	46,3
Elégedetlen	513	37,9
Nagyon elégedetlen	180	13,3
<i>Összesen</i>	<i>1352</i>	<i>100,0</i>
<i>Átlag</i>	<i>2,38</i>	
Nem tudja, nem válaszolt*	157	10,4

*az összes megkérdezett százalékában

2.4. táblázat
A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

	N=	%	Az érvényes válaszok %-ában
Mindkettővel elégedett	236	15,6	20,7
Csak a kormánnyal elégedett	434	28,7	38,0
Csak az ellenzékkel elégedett	307	20,3	26,9
Mindkettővel elégedetlen	165	11,0	14,5
(Összesen)	1142	75,7	100,0
Nem tudja, nem válaszolt	367	24,3	
Összesen	1509	100,0	

2.2. ábra
A kormány és az ellenzék tevékenységének együttes megítélése

2.5. táblázat
A kormány és az ellenzék tevékenységének, valamint a demokrácia
magyarországi működésének lakossági megítélése társadalmi-gazdasági
jellemzők szerinti bontásban

	A kormány megítélése	Az ellenzék megítélése	A demokrácia működésének megítélése
NEM			
férfi	2,59	2,35	2,38
nő	2,59	2,42	2,38
<i>együtt</i>	2,59	2,39	2,38
<i>N=</i>	1342	1167	1352
ÉLETKOR			
18–39	2,61	2,37	2,42
40–59	2,50	2,41	2,28
60–	2,67	2,38	2,46
<i>együtt</i>	2,59	2,39	2,38
<i>N=</i>	1339	1164	1350
ISKOLAI VÉGZETTSÉG			
legfeljebb általános iskola	2,58	2,37	2,38
szakmunkásképző	2,56	2,41	2,38
érettségi	2,53	2,44	2,32
felsőfokú	2,82	2,28	2,51
<i>együtt</i>	2,59	2,39	2,38
<i>N=</i>	1342	1167	1352
JÖVEDELMI HELYZET			
legelső ötöd	2,49	2,45	2,34
második ötöd	2,47	2,46	2,27
harmadik ötöd	2,65	2,32	2,39
negyedik ötöd	2,53	2,45	2,34
legfelső ötöd	2,71	2,42	2,48
<i>együtt</i>	2,57	2,42	2,37
<i>N=</i>	954	844	965
GAZDASÁGI AKTIVITÁS			
alkalmazott	2,54	2,39	2,31
önálló, vállalkozó	2,63	2,42	2,29
nyugdíjas	2,62	2,39	2,43
munkanélküli	2,46	2,40	2,29
egyéb inaktív	2,69	2,35	2,53
<i>együtt</i>	2,59	2,39	2,38
<i>N=</i>	1342	1167	1352
TELEPÜLÉS JOGÁLLASA			
Budapest	2,54	2,29	2,33
megyei jogú város	2,58	2,44	2,34
város	2,51	2,50	2,34
község	2,67	2,34	2,45
<i>együtt</i>	2,59	2,39	2,38
<i>N=</i>	1342	1167	1352

3. A kormány családtámogatási rendszeréről alkotott lakossági vélemények

A családtámogatási rendszer ismertségét és igénybe vételének elterjedtségét kívántuk felmérni ebben a hónapban. Emellett arra is kíváncsiak voltunk, hogy miként vélekedik a lakosság a kormány bérnövelő politikájáról, illetve hogy az egyes támogatási formák közül melyeket tartanak eredményesnek vagy eredménytelennek a megkérdezettek.

Először arra kértük a megkérdezetteket, hogy eredményességük alapján egy ötfokú skálán osztályozzák az egyes bérnövekedést megcélzó lehetséges kormányzati intézkedéseket. Itt olyan lehetőségek merülnek fel, mint az állami és önkormányzati alkalmazottak bérének növelése, illetve a minimálbér emelése által a többi alkalmazott bérének serkentése, a cégek adóterheinek vagy az állami kiadások csökkentése által az alkalmazotti bérek növekedésének elősegítése.

3.1. táblázat

A kormány bérnövelő politikájának mely elemeit tartja eredményesnek vagy nem eredményesnek? (az érvényes választ adók százalékában, valamint ötfokú skálán mérve: 5= nagyon eredményes, 1= egyáltalán nem eredményes)

	N	eredményes	nem eredményes	átlagpontszám (1–5)
Növelik az állam és az önkormányzati alkalmazásban dolgozók bérét és ez maga után húzza a többiek bérét.	1232	31,2	43,1	2,74
Megemelik a minimálbért és ez majd kikényszeríti a többiek bérének emelkedését is.	1287	41,3	34,5	3,04
Csökkentik a cégek adóterheit és ez lehetővé teszi, hogy a munkaadók emeljék a béreket.	1268	49,7	24,8	3,33
Csökkentik az állami kiadásokat és az így elért megtakarításokat a személyi jövedelemadó csökkentésére fordítják.	1256	58,9	17,6	3,61

A 3.1. táblázatból látszik, hogy a leginkább az állami kiadások visszafogásán keresztül megvalósuló személyi jövedelemadó-csökkentéssel értenek egyet a válaszolók, hiszen az ötfokú skálán elért pontszám itt a legmagasabb. Ez a magas pontszám annak köszönhető, hogy ezt a kormányzati intézkedést a véleménnyel rendelkező válaszolók közel hattizede tartaná jónak, míg csupán egyötödük nem találná eredményesnek (egyötödnien pedig a semleges „eredményes is meg nem is” álláspontot választották). A cégek adóterhein keresztül megvalósuló béremelkedést a válaszolók fele tartaná hatékonynak, fele ennyien, azaz az érvényes választ adók negyede viszont eredménytelennek. Ez a javaslat kapta a második legmagasabb pontszámot, amely 3,33-as értékével is arra utal, hogy a lakosság többsége támogatna egy ilyen intézkedést. Az előzőhöz képest csak kevéssel marad el a minimálbér emelkedésén keresztüli általános béremelkedésben bízók aránya, hiszen tízből négyen osztják ezt a nézetet, ám közel ennyien, 35%-nyian tartanák eredménytelennek ezt a lépést. Legkevesebben abban hisznek, hogy az állami és önkormányzati alkalmazottak bérének növekedése magával húzná a többi szektorban dolgozók jövedelmét is. A négy kérdés közül csak ebben fordul elő az, hogy a helytelenítők aránya megelőzi a

helyeslőkét. A lakossági támogatás csekély mértékét fejezi ki a 2,74-es átlagpontoszám is, amely a legalacsonyabb a négy bérnövelési tervre adott átlagpontoszám közül. Meg kell még említeni, hogy a négy kérdés esetében relatív magas a véleménnyel nem rendelkezők aránya: 15–20%-nyian nem tudtak válaszolni ezekre a kérdésekre.

A szociális juttatások szerkezetének különböző variánsait soroltuk fel a következőkben, mert azt kívántuk megtudni, hogy a családi pótlék, a munkanélküli segély és a nyugdíj közül melyik élvez prioritást a másik kettő ellenében a lakosság körében. (3.2. táblázat) Ebben a kérdésben az előzőekhez képest jóval alacsonyabb a *nem tudja* válaszok aránya: a megkérdezettek csupán 5%-a nem tudta kiemelni valamelyik szociális juttatást a többi közül. Legkevesebben, 4%-nyian helyezik a munkanélküli segélyt a másik kettő elé. A nyugdíjat minden harmadik, a családi pótlékot minden második válaszoló emelné a másik két juttatás ellenében. A válaszolók további hetede-nyolcada adott ezektől eltérő választ.

3.2. táblázat

Ha Ön dönthetne, hogy családi pótlékra, munkanélküli segélyre vagy nyugdíjra költsenek-e nagyobb összeget úgy, hogy a másik kettőre kevesebb jut, melyiket választaná?

	N	%	Az érvényes választ adók %-ában
Családi pótlékra	716	47,5	50,4
Munkanélküli segélyre	60	4,0	4,3
Nyugdíjra	451	29,9	31,7
Egyéb válasz	194	12,9	13,7
(Összesen)	1422	94,2	100,0
Nem tudja, válaszhiány	86,9	5,8	–
Összesen	1508,9	100,0	–

A családi pótlékot preferálják az átlagosnál némileg nagyobb háztartások, hiszen átlagosan 2,89 fő él egy családban, a családi pótlék javára döntők esetében azonban 3,21 főt számlál egy átlagos család. A munkanélküli segély mellett voksolók esetében még ennél is valamivel magasabb a családban élők száma: az ilyen választ adók családjában átlagosan 3,28 fő él. A gyermekes családok döntően a családi pótlékra szavaznak, és igencsak alulreprezentáltak a nyugdíjemelést választók között, míg ennek ellentéte igaz az idősekre és azokra, akik olyan családban élnek, amelyekben nincs gyermek.

A családok támogatásának többféle változata is elképzelhető, mi ebből a két fő támogatási formát emeltünk ki: a családi pótlékot és a gyermekek után járó adókedvezményt. Ebben a témában azt kérdeztük először, hogy a két forma közül melyiknek az összegét kellene emelni. A családi pótlék összegét emelné a válaszolók kétharmada, az adókedvezmény emelést egyharmadnyian támogatnák. (3.3. táblázat)

A gyermekes családok egyik támogatási forma mellett sem köteleződtek el, a 60 év alatti egyedülállók felülreprezentáltak a családi pótlék emelése mellett érvelők, a 60

év feletti páros kapcsolatban élők pedig az adókedvezmény növelését támogatók között.

3.3.táblázat

Ha a kormány a gyermekes családok támogatása mellett döntene, akkor Ön szerint melyiket kellene növelni?

	N	%	Az érvényes válaszok %-ában
családi pótlék növelése	900	59,6	66,1
adókedvezmény növelése	460	30,5	33,9
(összesen)	1361	90,2	100,0
Nem tudja, válaszhiány	148	9,8	–
összesen	1509	100,0	–

A két támogatási forma mértékének ismertségét is felmértük: a válaszadók megmondhatták, hogy szerintük havonta mennyi családi pótlékot illetve adókedvezményt kapott 2001-ben és kap 2002-ben egy olyan család, amelyben két szülő és két 18 év alatti gyerek él. Minden esetben azokat nevezzük a valódi összeget ismerőnek, azaz helyes választ adónak, aki a családi pótlék, valamint az adókedvezmény mértékét $\pm 10\%$ -os pontossággal meg tudta mondani.

A családi pótlék egy gyerek után havi 4700 Ft volt 2001-ben, és ennek összege nem változott 2002-ben sem. Ebben az esetben azokat tekintjük helyes választ adónak, akik 8500–10500 Ft közötti összeget mondtak abban a kérdésben, amely a kétgyerekes-kétszülős család esetében kérdezett rá az összegre. A tavalyi évre gondolva az érvényes választ adók fele (48%-a) tudta helyesen a családi pótlék összegét a kérdezett családtípusban. Közel ugyanennyien, 44%-nyian alacsonyabb összeget mondtak, 7%-nyian pedig magasabbat. Ha az összes valamilyen tippet mondó válaszában átlagát nézzük, akkor azt mondhatjuk, hogy a megkérdezettek átlagosan 8155 Ft-ra becsülte a kétszülős kétgyermekes család havi családi pótlékának összegét a tavalyi évben. (3.4. táblázat)

Ezek az arányok nem nagyon változnak a 2002-re vonatkozó válaszok esetében sem, de 4%-kal többen vannak azok, akik a 10%-os hibahatáron belül jól becsülték meg a családi pótlék idén érvényes havi összegét. A jól tippelők 4%-os növekménye a valódi összeget alulbecslőktől érkezett, míg a felülbecslők aránya nem változott. (3.4. táblázat) Nőtt az összeget teljes pontossággal megadó aránya is: 2001-re vonatkozóan 28%-nyi, 2002-re vonatkozóan pedig 32%-nyi ilyen választ találtunk a valamilyen választ adók között. Fontos azonban megjegyezni, hogy igen magas azok aránya, akik egyáltalán nem tudták megbecsülni a kérdezett összeget: a tavalyra vonatkozó kérdésben az összes megkérdezett 67%-a, az idei összeget firtató esetében már 73%-a nem tudott válaszolni.

3.4. táblázat

Ön hogyan tudja, mekkora volt a családi pótlék teljes havi összege 2001-ben és mekkora 2002-ben egy olyan családban, amelyben két szülő és két 18 év alatti gyermek él? (Az érvényes választ adók arányában)

A családi pótlék összegét...	2001-re	2002-re
+/-10% pontossággal helyesen ismerők aránya	49%	53%
alulbecslők aránya	44%	40%
felülbecslők aránya	7%	7%
nem tudja, válaszhány*	67%	73%
átlag	8154 Ft	8315 Ft

*az összes megkérdezett között

A gyermekek után járó családi adókedvezmény mértékét még a családi pótléknál is kevesebben tudták megítélni: itt a 82 és 86% volt a válaszolni nem tudók aránya a 2001-re illetve a 2002-re vonatkozó kérdés esetében. A pontatlan válaszok aránya is jóval magasabb, mint az előbbieket esetében, emellett pedig ellentétes tendenciát is mutat, ugyanis a válaszadók többsége mindkét évre vonatkozóan a felülbecslők között található, és csak 26–31% az alulbecslők aránya. Ez a tendencia családi pótlék összegének tippelésekor éppen fordított volt. Szembetűnő a helyes választ adók alacsony aránya is, hiszen tízből csupán 1–1 válaszoló találta el 10%-os hibahatáron belül az adókedvezmény mértékét havi összegre bontva. (3.5. táblázat) Pontos választ (4400 Ft-os összeget becsülve) a tavalyi évre senki nem mondott, az idei évre vonatkozóan azonban minden olyan válaszoló, akit helyesen tippelőnek tekintünk, teljesen pontosan mondta azt, hogy két gyermek után havi 6000 Ft az adókedvezmény mértéke egy négyfős családban.

3.5. táblázat

Ön hogyan tudja, mekkora volt a gyermekek után járó adókedvezmény teljes havi összege 2001-ben és mekkora 2002-ben egy olyan családban, amelyben két szülő és két gyermek él? (Az érvényes választ adók arányában)

A gyermekek után járó adókedvezmény összegét...	2001-re	2002-re
+/-10% pontossággal helyesen ismerők aránya	9%	11%
alulbecslők aránya	26%	31%
felülbecslők aránya	65%	58%
nem tudja, válaszhány*	82%	86%
Átlag**	9056 Ft	9091Ft

*az összes megkérdezett között

**korrigált átlag: az irreális, ezekben a kérdésekben a 10.000 Ft-nál magasabb összeget mondók válaszainak figyelembe vétele nélküli átlagérték. Ezek a válaszok (*outlierek*) ugyanis, amely 10.000 Ft-nál magasabb havi összeget becsült a gyermekek után járó adókedvezmény esetében, valószínűleg magas átlagösszeget eredményeztek.

A továbbiakban a gyermekes családokat kérdeztük arról, hogy kaptak-e 2001-ben akár csak egyetlen hónapig valamilyen gyermekek után járó támogatást vagy segélyt. Csak azokat a személyeket kérdeztük meg, aki együtt élnek 18 év alatti gyermekükkel. A válaszolók mintegy egyharmada (29%-a) felelt meg ennek a kritériumnak, azaz a maradék 71%-nyi megkérdezettet kihagytuk a további vizsgálatból. Az átlagos gyermekszám az említett családokban 1,77.

A kiskorúakkal együtt élő szülők tízféle támogatásról vagy segélyről mondhatták meg, hogy kaptak-e tavalY ilyen támogatást. (3.6. táblázat) A kérdezettek szinte mindegyike kapott családi pótlékot, a többi támogatási formából viszont legfeljebb a válaszolók alig fele kapott. Ez utóbbi a viszonylag elterjedt támogatási forma a tankönyvvásárlási támogatás, ezt minden második válaszoló említette. Emellett még a kiegészítő családi pótlékot és az étkezési támogatást vették nagyobb arányban igénybe: 31 és 26%-nyian számoltak be ezekről. Minden ötödik megkérdezett családja kapott gyest, valamivel kevesebben gyetet és gyedet, valamint test (terhességi gyermekágyi segélyt). Az anyasági segélyben vagy egyéb, a gyermekekhez kapcsolódó önkormányzati, pénzben nyújtott támogatást csak kevesebb, mint minden tizedik megkérdezett kapott.

3.6. táblázat

Kapott-e Ön vagy házastársa (élettársa) a gyerek(ek) után 2001-ben akár csak egy hónapig is ...? (megoszlás a gyermekes válaszolók között)

	N	%
Családi pótlékot	407	97
Tankönyvvásárlási támogatást	208	49
Kiegészítő családi pótlékot (rendszeres gyermekvédelmi támogatást)	130	31
Étkezési támogatást	107	26
Gyermekgondozási segélyt (gyest)	92	22
Gyermeknevelési támogatást (gyetet)	57	14
Gyermekgondozási (gyedet)	51	12
Terhességi gyermekágyi segélyt (test)	47	11
Anyasági segélyt	37	9
Más, a gyermekekhez kapcsolódó önkormányzati, pénzben nyújtott segélyt	32	8

A segélyek megoszlása abból a szempontból is érdekes lehet, hogy mennyien vannak a többféle támogatásban is részesülők, és mennyien azok, akik kevesebb, vagy akár semmilyen támogatási formát nem vettek igénybe 2001-ben. 4%-nyian vannak olyanok, akiknek van 18 év alatti gyereke, akivel egy háztartásban él is élnek, de mégsem kaptak semmilyen segélyt tavalY. A kérdezett gyerekes családok 17%-a egyféle segélyt kapott két vagy három fajtát vett igénybe a megkérdezettek egyharmada valamint egyötöde. Ennél többféle támogatást kapott a tavalYi év során a válaszolók egynegyede. Csupán a családok 1%-a vett igénybe hétféle támogatási formát is a tavalYi évben legalább egy-egy hónapban. (3.7. táblázat)

3.7. táblázat

A többféle támogatásban részesülő gyermekes családban élők aránya

	N	%	A gyermekes családok %-ában
van 18 év alatti gyereke, de nem kapott semmilyen támogatást	18	1,2	4,2
egyféle támogatást vett igénybe	75	5,0	17,4
kétféle támogatást vett igénybe	128	8,5	29,7
háromféle támogatást vett igénybe	97	6,4	22,4
négyféle támogatást vett igénybe	51	3,4	11,9
ötféle támogatást vett igénybe	41	2,7	9,4
hatféle támogatást vett igénybe	16	1,0	3,6
hétféle támogatást vett igénybe	6	0,4	1,3
(összesen)	433	28,7	100,0
nincs 18 év alatti gyereke vagy nem él vele	1042	69,1	–
válaszhiány	34	2,2	–
összesen	1509	100,0	–

A fenti támogatási formák között nem szerepelnek a beiskolázási támogatások, ezt ugyanis külön kérdésben kérdeztük meg. Ilyen jellegű segítyt nyújthat az önkormányzat illetve a munkahely is. Az iskolás gyermekkel együtt élő szülők 40%-a kapott az önkormányzattól, 14%-a pedig a munkahelytől beiskolázási segítyt. Emellett a gyermekek után járó adókedvezményt az eltartott gyermekükkel együtt élő szülők 72%-a vette igénybe, 28%-uk nem.

Az önkormányzati beiskolázási segítyt kapott családokból érkezett válaszolóknak valamivel több gyermeke családtagja van, mint a beiskolázási támogatásban nem részesültek körében. Ezzel ellentétes jellegű az adókedvezményt igénybe vevők köre: kevesebb gyereke és egy háztartásban élő családtagja van az olyan válaszolóknak, aki igénybe vett a tavalyi év során gyermekek után járó adókedvezményt, mint annak, aki nem élt ezzel a lehetőséggel.